

ARHITECTURA COMPLEXURILOR VITIVINICOLE DIN REPUBLICA MOLDOVA – RALIERE LA EXPERIENȚA MONDIALĂ

TRIFAN Aurelia

Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei

Rezumat: *Articolul evidențiază conceptele care stau la baza arhitecturii complexurilor vitivinicole contemporane precum arhitectura-simbol și integrarea în relief. Dezvoltarea conceptului centralității poziției vizitatorului întregit de conceptul arhitecturii de spectacol se explică prin pătrunderea inovărilor sociale care contribuie la apariția funcțiilor suplimentare la întreprinderile de vinificație. În protejarea clădirilor istorice capătă valoare conceptul muzealizării sau convertirii cramelor, care și-au pierdut la etapa actuală funcția inițială – cea de producere, dar au valoare arhitecturală.*

Schimbările survenite în plan conceptual în arhitectura vinăriilor mondiale au impus noi sensuri legate de modul de reflectare a complexului vitivinicol autohton. Arhitectura lui adoptă o serie de acceptări conceptuale raportate la percepția și experiența internațională.

Cuvinte-cheie: *complex vitivinicol, imagine memorabilă, inovări sociale, fenomen turistic, scenografie, conversie.*

1. INTRODUCERE

Datorită dezvoltării relativ diferențiate între țări sau chiar între regiuni cu același specific industrial, este greu să găsim exemple absolut identice, însă anumite caracteristici majore ale arhitecturii industriei vitivinicole rămân recognoscibile în majoritatea cazurilor, exemplele răspunzând aceluiași principii și având aceiași factori de apariție și dezvoltare. Viziunea modernă asupra complexurilor vitivinicole, în mai multe lucrări apărute recent peste hotare, a fost dezvăluită, având menirea să deschidă o nouă și generoasă perspectivă de dezvoltare în continuare a acestor complexuri.

De-a lungul istoriei sale, crama, fiind o clădire industrială, pur utilitară, nu a avut necesitatea de a-și face reclamă prin aspectul său, ci doar prin calitatea produsului finit – vinul. În prezent, când apare o concurență aprigă între producătorii numeroși, care pot livra pe piață vinuri de calitate, lucrurile se modifică substanțial. Pentru că produsele circulă în cadrul unor contexte politice și socio-culturale dinamice, în care ele pot fi rapid devalorizate, acestea trebuie să aibă o bază solidă, care poate deveni astfel prin politicile culturale ale corporațiilor, care sunt „impuse” să-și găsească modul de a se deosebi pentru a-și păstra poziția economică. Rezultatul concurenței între producători este stabilirea relației dintre *brand* și aspectul arhitectural al întreprinderii. Reprezentarea imaginilor arhitecturale în diverse forme: emblema producătorului, eticheta, precum și designul de produse conexe, permite crearea pentru consumator a unei imagini întregi a produsului. Arhitectura modernă expresivă, cu un aspect vizual recunoscut, atrage mai multă atenție spre *brand*-ul său, servește la publicitate, ridicând statutul producătorului și evidențindu-

i aspirațiile de a ține pasul cu vremurile și atitudinea față de cultura producerii vinului. De regulă, este împrumutat conturul fațadei principale sau o vedere caracteristică a cramei.

Strategiile de *branding* în industria vinului și-a câștigat popularitatea în ultima perioadă în întreaga lume modernă. În acest context, considerăm că abordarea lui în spațiul Republicii Moldova este un proces firesc. Dorința de a aduce accente de *branding* unei întreprinderi vitivinicole apare în contextul crizei economice de la sfârșitul secolului XX – începutul secolului XXI. Astfel, crearea unei imagini bine conturate a unui complex prin tehnici de *branding*, este considerată a fi o bună soluție de revitalizare a domeniului vitivinicol, iar imaginea *brand*-ului unei vinării joacă un rol crucial în atitudinea față de această întreprindere.

2. CONCEPTUL DE ARHITECTURĂ - SIMBOL

Aspirațiile arhitectului de a crea o imagine memorabilă au condus la stabilirea unor procedee specifice de formare a compoziției arhitecturale a vinăriilor. Ea se bazează pe două principii: crearea unui volum integru, conturul neîntrerupt al căruia să poată fi citit cu ușurință de către observator, și utilizarea unor elemente ale compoziției arhitecturale, cu rol atractiv, care ar duce la fixarea imaginii vizuale de neuitat.

Astfel, pentru a atinge efectul vizual maxim, arhitecții utilizează un volum arhitectural unic, atenția fiind acordată rezolvării porțiunilor ridicate, formei anvelopantei și plasticii fațadei. De la sfârșitul anilor '80 ai secolului XX în lume se creează o nouă imagine a fabricilor de vin, definită inclusiv de arhitecți renumiți, laureați ai Premiului Pritzker, precum Rafael Moneo (Bodegas de Arinzano, 1988), Jacques Herzog și Pierre de Meuron (Dominus Estate winery, 1997), Santiago Calatrava (Ysios winery, 2001), Frank Gehry (Marques De Riscal, 2006), Alvaro Siza (Adega Mayor Winery, 2006), Zaha Hadid (R. Lopez De Heredia Wine Pavilion, 2006), Jean Nouvel (Château la Coste winery, 2008), Richard Rogers (Bodegas Protos, 2008), Norman Foster (Faustino Winery, 2010), Christian de Portzamparc (Château Cheval Blanc Winery, 2011).

Arhitectura acestor întreprinderi vitivinicole poate fi definită ca o arhitectură-simbol, fiind o categorie a arhitecturii contemporane, care are necesitatea de a simboliza pentru crearea unei atractivități adăugătoare.

În domeniul arhitecturii există edificii cu o capacitate sporită de simbolizare. O serie întreagă de personalități și specialiști sunt demni de menționat în efortul de a defini sau teoretiza acest concept: Ch. Jencks, R. Arnheim, W. Ittelson, W. Meisenheimer, J. Grutter ș.a. Considerațiile lor asupra funcției simbolice a arhitecturii, pot fi aplicate domeniului arhitecturii vinăriilor moderne, iar conturarea noțiunii de simbol la J. Grutter, bazată pe faptul că unele construcții pot fi clasificate ca simboluri pe măsura trecerii anilor, poate fi remarcată în arhitectura chateau-urilor vitivinicole din Franța sau cramelor cooperativelor agricole din Spania din perioade anterioare celei actuale.

Realizarea conceptului în arhitectura vitivinicolă se bazează pe capacitatea designerului sau arhitectului de a crea imagini unice – semne – angrenate totodată într-un nou proces social, pentru care designul este un procedeu „invitațional”. Criteriile estetice sunt foarte importante și par a fi cele mai semnificante pentru edifi-

ciile date. Funcțiunea nu este determinantă pentru construcțiile-semn, iar materialul de construcție nu este determinant în sine, ci în raport cu alte criterii. Necătând la unicitatea lor, ele pot fi exemple de studiere pentru stabilirea caracteristicilor întreprinderilor moderne.

În ce măsură arhitectura cramelor din Republica Moldova are capacitatea de a simboliza și dacă da – care sunt mijloacele moderne în rezolvarea acestei probleme?

Simbol al unei arhitecturi vitivinicole pentru republica noastră ar putea fi considerate galeriile subterane de la Cricova, Mileștii Mici, Brănești (în anii '50-'70 ai secolului XX transformate parțial în spații pentru depozitarea vinurilor) sau arhitectura cramelor din perioade anterecedente celei socialiste, precum cramele de la Camenca (anii '30 ai secolului al XIX-lea), Corjeuți (anii '60-'70 ai secolului al XIX-lea), Bulboaca (1901), sau Cuhureștii de Sus (prima treime a secolului XX). După cum vedem, exemplele aduse nu se referă la o arhitectură contemporană.

Imaginea actuală a galeriilor, obținute în urma excavării pietrei de calcar și utilizate pentru depozitarea vinurilor, apărută ca consecință a propunerii unei personalități marcante în domeniul vinificației precum Petru Ungureanu, a devenit cu timpul o combinație între expresia organică a galeriilor subterane, care definesc o arhitectură rupestră, și „impregnarea” unui design interior care dezvăluie funcțiile implementate în aceste tuneluri. Galeriile sunt astăzi acel spațiu de reprezentare a conceptului de arhitectură-semn sau simbol, care exprimă imaginea memorabilă a patru complexuri vitivinicole din țară: Combinatul de vinuri „Cricova” SA, ÎS CVC „Mileștii Mici”, „Pivnițele din Brănești” SA și ÎM „Lion-Gri” SRL.

Un exemplu notabil este complexul vitivinicol de la Bulboaca. După reconstrucția începută în 2011, crama de pe teritoriul lui, construită în 1901 de Constantin Mimi, proprietarul moșiei de la Bulboaca, este adusă în prim-plan, fiind un element central în dezvoltarea complexului, realizată de către arhitecții proiectului în jurul ideii de conformare a întreprinderii fenomenului turistic. Restructurarea a avut drept punct de pornire accentuarea valorii arhitecturale a clădirii industriale, înființate la începutul secolului XX, care s-a înscris în istoria vinificației autohtone ca una dintre cele mai impunătoare întreprinderi vinicole din Basarabia, devenind, în acest fel, și simbol al arhitecturii vitivinicole.

Crama conacului familiei Wittgenstein de la Camenca, deși a fost modificată de-a lungul existenței sale, și-a păstrat caracterul inițial. Clădirea a fost concepută ca parte integrantă a ansamblului nobiliar, inclusă într-un terasament cultivat cu viță-de-vie. Acest edificiu industrial, cu o structură eminent funcțională, a combinat exigențele organizării productive cu o arhitectură exterioară cu valențe estetice. Atât crama, cât și terasele care o mărginesc din partea de nord, susținute de ziduri de piatră, ar putea fi reprezentate drept simboluri în cazul demarării unui proiect de revitalizare a complexului vitivinicol amplasat pe fosta moșie Wittgenstein, care, de fapt, de mai mulți ani rămâne o temă deschisă pentru discuții [1].

Bazându-ne pe cercetarea complexurilor vitivinicole din țară, putem constata că în majoritatea cazurilor sunt utilizate cramele construite în perioada sovietică, construite pe baza modulelor prefabricate și aplicarea soluțiilor standard, excepție fiind crama complexului de la Chateau Vartely, construită în perioada post-sovietică (arh. L. Dumitrașcu, 2004), dar fără a pretinde de a fi un simbol în arhitectură. Înzestrată cu tehnologii moderne, conformându-se tuturor condițiilor de a pro-

duce un vin bun, crama rămâne a fi o clădire strict utilitară cu un aspect corespunzător.

Evoluția sistemului semnificativ al arhitecturii este determinată astăzi de fenomenul globalizării care generează un anumit fel de uniformizare culturală care riscă să-l influențeze prin sărăcirea semnificațiilor [2]. Acum, când arhitectura complexului vitivinicol își trăiește deja propria mutație și propriul apogeu, apare problema eredității arhitecturale. *Conține oare arhitectura complexului vitivinicol suficient de multe urme și trăsături pentru a o califica drept caracteristică a unei zone sau regiuni concrete?*

Tradiționalul nu se bazează pe vechi, rural, vernacular sau meșteșugăresc, ci pe uzual, dominant, evident, care rezultă din modul curent în care se construiește, de la programe la materiale, detalii, preferințe, soluții, care sunt reperate ca aparținând locului – formule arhetipale, care sunt înțelese, acceptate și dorite, tocmai pentru că sunt pretutindeni. Astfel, soluțiile tradiționale se integrează mai ușor în arhitectura autohtonă, iar, luând în considerație că practică modernă, cu tehnologii alternative, orientate spre sustenabilitate, întârzie să se instaleze, arhitectura tradițională nu este concurată la acest capitol. Din altă parte, tradiționalismul înseamnă o reînnoire cu trecutul, iar practicat, în mod inspirat, creativ, poate crea imaginea așteptată a complexului vitivinicol.

Vinăria Purcari, fiind renovată în 2003, a fost extinsă prin clădirea restaurantului cu un aspect tradițional românesc. De asemenea, vinăria Chateau Vartely, construită în 2004, acceptă o abordare holistică, implementând ideea caselor tradiționale pentru spațiile hoteliere din materialele naturale precum lemnul, chirpicia, paienta, piatra brută. Fiind parte componentă a unor situri rurale, aceste complexe respectă astfel o tradiție locală de multe generații.

3. CONCEPTUL INTEGRĂRII ÎN RELIEF

Despre integrarea în sit a vinăriilor moderne putem vorbi la propriu – multe din vinării sunt adâncite în relief din motivul de a utiliza spațiile subterane pentru depozitare, dar și din punct de vedere a unei reușite soluționări de încadrare a arhitecturii în peisaj. În cele mai dese cazuri este vorba despre o arhitectură orizontală, inspirată din relieful peisajului natural în ceea ce privește forma, unde acoperirea (terasa) volumului – a cincea fațadă a arhitecturii – este tratată ca o arhitectură peisagistică, cu zone verzi și trasee. Putem constata că această arhitectură poziționează peisajul ca prioritar, evidențiindu-l, și de abia după aceea în vizor apare clădirea. Esențialul rezidă în formularea: arhitectura și peisajul dau naștere unui hibrid nou, „arhitectura peisajului”.

Atât vinăria Chateau Vartely, cât și complexurile de la Purcari și Bulboaca impresionează prin înscrierea lor în relieful cu diferențe mari de nivel. Integrarea în pantă marchează momentul produs în gândirea vinificatorului de a contribui la soluționarea originală a construcției pe două niveluri cu posibilitate utilizării sistemului gravitațional în procesul de producere a vinului. Din altă parte, conceptul integrării în relief implică înțelegerea și abordarea spațiului ambiental al complexului, care creează de la bun început premise de personalizare ce pot fi urmate și puse în valoare de către arhitect, sau care poate suporta modificări vizibile, raportate la personalitatea și cerințele arhitectului, printr-o serie de acțiuni premergătoare procesului propriu-zis de amenajare-ambientare.

4. CONCEPTUL CENTRALITĂȚII POZIȚIEI VIZITATORULUI COMPLEXULUI VITIVINICOL MODERN

O temă aparte sunt inovările sociale și pătrunderea lor în acest domeniu, cău- zând schimbări esențiale în arhitectura și structura complexurilor vitivinicole, ba- zându-se pe concepte noi.

Printre inovările sociale, care contribuie la apariția funcțiilor suplimentare la în- treprinderile de vinificație, este de menționat turismul vitivinicol. Și aici, în centrul atenției arhitectului, este interacțiunea dintre om (vizitator) – obiect architectural (complexul vitivinicol) – mediu înconjurător (podgoria).

Dacă la început în această formulă lipsea legătura vizitator – complex vitivinicol și, într-o oarecare măsură, complex vitivinicol – mediu înconjurător (podgoria), atunci la etapa actuală formula devine regulă în soluționarea architecturală a com- plexului vitivinicol, fiind considerată o reușită în lupta concurențială a vinărilor. În prezent se adăuga racordarea la fluxul vizitatorilor, care nu este altceva decât un perpetuum mobile pentru vinăriile moderne. În acest context nu este surprinzător faptul că tot mai mulți arhitecți din toate colțurile lumii adoptă și folosesc conceptul, în care poziția centrală este acordată vizitatorului. Toate schimbările care se desfășoară au loc datorită subordonării arhitecturii complexului vitivinicol acestui concept, ce are o exemplificare extinsă.

Atracția turistică, devenind vectorul esențial al evoluției arhitecturii moderne a întreprinderilor vitivinicole, deschide oportunități pentru apariția unei arhitecturi ex- presive a întreprinderilor și posibile variante de concepere creativă a aspectului lor. O serie de spații se raportează la cerințele vizitatorilor, reconfigurând astfel contex- tul istoric existent. Dacă vizitatorul era prezent până acum doar în spațiul de de- gustare, fiind, de regulă, singurul organizat în special pentru el, vizitatorul de astăzi deține o relație cu mult mai strânsă cu întreprinderea (inclusă în circuitul turistic), având acces în spațiul tehnologic.

Problema accesului deschis nu este doar o chestiune comercială, ci una de supraviețuire, cât de patetic nu ar suna. Preocuparea specială a producătorului ține de atragerea clientului printr-o nouă structură, care include diferite forme de „spațiu public” pe teritoriul complexului. Anume introducerea spațialității sociale culmi- nează astăzi în politicile practicate de producători, bazate pe accesul deschis al vizitatorilor, atât al spațiilor tehnologice, cât și propunerea spațiilor de cazare, de alimentare și divertisment etc. Arhitectura vinărilor pretinde astăzi de a se trans- forma într-un centru energetic al unor relații publice. În fața provocărilor culturale succesive vinăriile au fost supuse unui proces de hibridizare culturală, prin trans- formarea spațiului său prin scenografie.

Adăugarea funcțiunii sociale este motto-ul conceptului de dezvoltare modernă a vinărilor din republică. Aspectul clădirilor se subordonează cerințelor specifice unei diversități de funcțiuni și exprimării prestigiului investitorilor, dar cu condiția realizării unor ansambluri compoziționale care să țină seama de caracterul general al zonei, de particularitățile sitului și de arhitectura clădirilor din vecinătate cu care se află în relații de co-vizibilitate.

Noul aspect architectural al complexurilor vitivinicole începe a se contura în doar ultimele două decenii sub influența inovărilor sociale. Convergența domeniului arhi- tectural cu cel public reconfigurează accepțiunea de compoziție ambientală, care în practica tradițională nu s-a utilizat până nu demult. În perioada actuală spațiul arhi-

tectural devine un domeniu complex, supus unor atitudini conceptuale eclectică, iar schimbările iminente, observate în mai multe crame, declanșează un proces de transgresiune a diferitor zone organizate pentru vizitare.

5. CONCEPTUL ARHITECTURII DE SPECTACOL

Termenul „design de scenă” a fost introdus pentru a descrie totalitatea și complexitatea procesului, profesiei, artei, perspectivelor asupra realității și creativității pe care P. Howard le-a denumit „scenografie”[3]. În sens mai larg, „designul de scenă reunește scenografi, creatori de costume, tehnicieni și specialiști în tehnologie teatrală, arhitecți, ingineri de sunet și de lumini, precum și critici, oameni de știință, regizori, producători, dramaturgi și pe toți cei ale căror activități sunt dirijate spre spațiul scenei”[4]. Din studierea mai atentă a acestui concept se naște întrebarea: ce este un eveniment scenografiat, care sunt toate manifestările posibile ale evenimentelor scenografiate și, în consecință, unde pot fi găsite scenele. În afara teatrului, designul de scenă ar putea fi definit nu doar ca design „extins” al unui platu de lucru, ci și ca o formă de artă de sine stătătoare: „O operă de artă în domeniul designului de scenă se poate naște din orice proces creativ care include un mod scenic de gândire și utilizarea unor resurse scenice, având ca scop crearea unui eveniment scenografiat” [4]. Așadar, dacă aplicăm logica teatrului la alte discipline artistice, designul de scenă poate fi văzut și ca o artă în sine. Este limpede că „în deceniul trecut, practica scenografică și designul de scenă s-au îndepărtat constant de cutia neagră specifică teatrului, migrând spre o zonă hibridă plasată la intersecția teatrului cu arhitectura, expozițiile, artele vizuale și mass-media”[5]. În plus, aceeași zonă a fost construită prin acțiune și interacțiune, precum și prin „comportamentul clar definit individual și colectiv”[5].

Având în vedere cele de mai sus, este firesc ca problema „scenografierii spațiului” să devină un motiv pentru reunirea arhitecturii și a evenimentului, a structurii fizice și a fluctuației temporale, a morfologiei și a „feliei de viață” (fr.: tranche de vie). Pare extrem de firesc să ne gândim la locația unui eveniment sau, cu alte cuvinte, la spațiul performativ atunci când vorbim despre explorarea și expunerea arhitecturii astăzi. Designul de scenă înțeles ca instrument, ca metodologie sau ca punct de vedere ar putea constitui o platformă solidă și puternică pentru regândirea, reevaluarea și re-prezentarea arhitecturii contemporane[6].

Promovarea turismului vitivinicol a fost un impuls, ce a contribuit la apariția unei noi structuri și imagini a complexului. Teritoriul complexului se transformă într-un spațiu public, unde vizitatorii au posibilitatea de a-i admira arhitectura. Practic, spațiul pentru a fi materializat este conceput printr-o punere în scenă, creându-se un decor, o scenografie pentru un context. Se dezvoltă o împletire a unor caracteristici specific arhitecturale cu cele de spațiu viu, trait. „Loc și eveniment” devine un criteriu important în organizarea complexului vitivinicol modern. Introducerea componentei emoționale în mediul construit sau, altfel spus, stabilirea legăturii dintre ambient și afect ca „melodii întrepătrunse” este o teorie, care poate fi evidențiată în ultimul timp [7].

Senzațiile compuse, alcătuite din percepțe (viziuni) și afecte, se regăsesc la diferitele niveluri ale expresiei arhitecturale: tipologiile – forme ce ni se gravează în memoria vizuală, morfologiile – asamblaje senzitive (atmosfera) ce invită la identificare, topologiile – organizări spațiale ce ne orientează și îndrumă mișcarea corpurilor [7]. Prin acest concept se ajunge la spectaculos, la surprinderea vizitatorilor vinărilor, contribuind la cunoașterea unui patrimoniu cu o valoare incontestabilă.

Se percepe o dispoziție către un areal vizual la limita dintre realitate și ficțiune și anume spațiul pentru evenimente. În acest cadru, arhitectura își justifică rolul de catalizator al unui proces de tip nou dintre creator și public, unde spectatorul are o atitudine participativă interactivă, devenind astfel coautor la spectacolul vizual. În acest mod se urmărește modificarea funcției pe care a avut-o crama în contextul său utilitar-material, invitând privitorul să descopere noi semnificații, de natură spirituală.

Ideile scenografice au actualitate în construirea viziunii moderne a complexului vitivinicol atât a interiorului (săli de degustare, săli de restaurant, spații muzeistice etc.), cât și a exteriorului (curte interioară, fațade). Designul de scenă a suferit unele schimbări, trecând printr-un proces integrator în arhitectura complexului. În prezent, se apropie tot mai mult pentru a deveni punct de referință, reper al unei posibile revigorări a spațiilor destinate publicului.

În complexul de la Bulboaca, curtea interioară terasată provoacă senzația de scenă. Spațiul, organizat în jurul restaurantului de la Chateau Vartely este ceva mai dinamic, datorită reliefului, și poate fi delimitat în mai multe zone cu diferite predispoziții. Vinăria Purcari se distinge printr-o intercalare a unui „colțisor de rai” cu două iazuri, pe care sunt instalate terase plutitoare, de unde se deschid vederi neobișnuite spre complexul ce se găsește la un alt nivel, mai înalt.

Un efect deosebit pentru dezvoltarea ideii respective îl are păstrarea unor clădiri istorice (construcții vitivinicole din perioade anterioare) sau echipamente (teasuri, linuri etc.).

6. CONCEPTUL MUZEALIZĂRII SAU CONVERTIRII

În cazul renovării complexurilor existente (revitalizării economice a întreprinderilor vechi) este implementat conceptul muzealizării sau convertirii unor clădiri, care și-au pierdut la etapa actuală funcția inițială – cea de producere, dar au valoare arhitecturală. Reutilizarea unui spațiu din punct de vedere funcțional, asociată cu păstrarea clădirii vechi, apare ca soluție din secolul al XIX-lea, fiind cel mai des legată de transformarea construcției în muzeu [8]. În timp, conversia a cunoscut o dezvoltare amplă care a implicat obiecte sau întregi zone urbane ale arhitecturii industriale, căpătând astfel dimensiunea unui program arhitectural distinct și foarte complex, care în ultimele decenii a fost marcat de realizări de o calitate excepțională [9].

Conversia, bazată pe posibilitatea de a implanta activități noi în cadrul existent, este o oportunitate astăzi și pentru dezvoltarea complexului vitivinicol. Readaptarea din punct de vedere arhitectural al acestor clădiri este importantă din punct de vedere a menținerii construcțiilor tradiționale cu scop informativ și educativ, înzestrând complexul cu o atractivitate deosebită. În contextul dezvoltării permanente a complexurilor vitivinicole, cramele vechi, ramase pe teritoriul lor din pe-

rioadă antecedente, devin parte integrantă a unui complex vitivinicol extins ulterior. Dezvoltarea, pe de altă parte, a tehnologiei avansate aduce o incompatibilitate între noile tehnologii și spațiile industriale moștenite din primele faze ale industrializării. Devenind nefuncționale, deseori abandonate sau transformate în depozite, ele, totuși, reprezintă obiecte inedite, încărcate cu istorie. Prezența lor nu mai este justificată în absența producției, fiind situate ambiguu în dinamica economică și culturală actuală, dar constituind importante locuri ale memoriei și având valoare arhitecturală (crama proprietarului Calmuțki, Corjeuți, sau crama de pe moșia boierilor Bogdan, Cuhureștii de Sus). În acest caz e necesar de a pune în discuție valorificarea spațiilor industriale prin conversie.

Conceptul conversiei a fost implementat în complexul de la Bulboaca, clădirea restaurată a cramei de la începutul secolului XX fiind transformată într-un restaurant cu mai multe săli, iar blocurile, alipite la ea în perioada socialistă, rămân a fi transformate în hotel și centru spa. La realizarea conversiei cramei a fost menținută imaginea ei prin restaurare și reconstrucție parțială, păstrând astfel semnificația culturală a locului. Prezența unui monument istoric în cadrul unui complex creează o conexiune cu trecutul istoric. Astfel, celebritatea acestui monument istoric este unul dintre factorii determinanți care susțin dezvoltarea complexului în acord cu tendințele actuale de valorificare prin intermediul turismului, antrenând în același timp și procese de transformare a întregului complex.

Abordarea arhitecturii contemporane a complexurilor vitivinicole în termeni de activitate socială se justifică din perspectiva modului său actual de organizare – unul diferit față de arhitectura industrială în general. Arhitectura contemporană a vinăriilor beneficiază de o structură extrem de complexă, ce se desfășoară pe două axe sistemice: prima caracterizată de producere, constituită din spații tehnologice și a doua – de deservirea consumatorului, constituită din săli de degustare, restaurante, hoteluri etc.

Complexul vitivinicol este un sistem unitar cu diferite necesități existențiale de natură economică, socială, ecologică, estetică, culturală, psihologică, etică și filozofică. Arhitectura complexului stabilește simultan relații cu toate aceste aspecte-cheie. Pe măsură ce noile tehnologii sunt utilizate pentru obținerea vinului calitativ, ideile sunt cele care joacă acum rolul predominant, pentru a crea obiecte incontestabile, care, la rândul lor, deschid noi perspective de evoluționare a acestor întreprinderi.

7. REFERINȚE:

- [1] В Каменке восстановят витгенштейновские места, <http://forum-pmr.net/showthread.php?p=116530> (accesat: 2012-05-28).
- [2] Grigorovschi M., Grigorovschi A.: Peisaj urban – edificii semnal, <http://uac.incd.ro/Art/v1n1a07.pdf> (accesat: 2017-03-10).
- [3] Howard P.: What-is-Scenography? <https://ru.scribd.com/doc/189263196/Pamela-Howard-What-is-Scenography-Theatre-Conc-Bookos-org-pdf> (accesat: 2017-03-03).
- [4] Dadić Dinulović T.: Scene design as curatorial and artistic practice, <http://www.scen.uns.ac.rs/wp-content/uploads/2013/10/Scene-Design-%E2%80%93-Between-Profession-Art-and-Ideology.pdf> (accesat: 2017-03-03).

- [5] Lotker S.: Scenography Expanding 2: On Artists/Authors, Belgrade, 2010, www.intersection.cz (accesat: 2017-03-03).
- [6] Dinulović R.: Designul de scenă în arhitectură: instrument de cercetare, metodologie sau dorința de a înțelege prezentul? <http://arhitectura-1906.ro/category/revista/articole-tematice/> (accesat: 2017-03-03).
- [7] Gaivoronschi V.: Viziuni, afecte și alte aspecte, <http://www.andreescu-gaivoronski.com/media/Viziuni,%20afecte%20si%20alte%20aspecte.pdf> (accesat: 2017-03-28).
- [8] Tarbujaru D.: Conversia construcțiilor industriale, <http://www.revistaconstructiilor.eu/index.php/2008/05/30/conversia-constructiilor-industriale/#.WdvNgMsUkic> (accesat: 2016-02-12).
- [9] Andrei R.: Argumente pentru conversia clădirilor industriale, <http://arhitectura-1906.ro/2013/09/argumente-pentru-conversia-cladirilor-industriale/> (accesat: 2016-02-18).